

ROBERT TARNACKI

POJĘCIE PIONIERSKIEGO INWESTORA W ŚWIETLE KONWENCJI O PRAWIE MORZA¹

Artykuł może wzbudzić zainteresowanie działalnością Polski w związku z potencjalnym wydobyciem bogactw naturalnych z dna morskiego. W 1987 r. powstało w Szczecinie przedsiębiorstwo międzynarodowe Interoceanmetal Joint Organization (IOM). Od początku istnienia IOM jego uczestnikiem jest także Polska, która do dzisiaj jest zaangażowana w prowadzenie eksploracji wyznaczonej działki. Działka znajduje się w rejonie Clarion-Clipperton na Oceanie Spokojnym, a jej powierzchnia wynosi 52 300 km².

Rejestracja w charakterze pionierskiego inwestora pozwoliła na prowadzenie czynności badawczych, a nie eksploatacji (1991 r.). Eksploracja przydzielonej Polsce działki podmorskiej stała się możliwa od roku 2000.

1. UWAGI WSTĘPNE

W czasie trwającej w 1982 r. ostatniej sesji² III Konferencji prawa morza ONZ stało się oczywiste, że uczestniczące w Konferencji państwa uprzemysłowione, w tym zwłaszcza państwa dysponujące potencjałem wydobywczym pozwalającym na prowadzenie prac na dnie głębiomorskim (w „Obszarze”)³

¹ Na wstępie należy wskazać, że tytuł niniejszego opracowania zawiera w sobie skrót myślowy, bowiem w tekście Konwencji ONZ o prawie morza z 12.12.1982 r. („Konwencja”) nie występuje pojęcie „pionierski inwestor”. Określenie to występuje natomiast w treści rezolucji II w sprawie inwestycji przygotowawczych w zakresie pionierskiej działalności dotyczącej konkretnych polimetalicznych stanowiącej załącznik do Aktu końcowego III Konferencji, a także w *Porozumieniu implementującym część XI Konwencji ONZ o prawie morza z 12 grudnia 1982 r. (Porozumienie nowojorskie)* z 28.07.1994 r. (tekst polski Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543) oraz w tzw. Kodeksie wydobywczym dotyczącym poszukiwań i badań konkretnych polimetalicznych z dnia 13.07.2000 r., będącym aktem prawa wydanym przez Międzynarodową Organizację Dna Morskiego (*International Sea-Bed Authority*).

² Była to sesja jedenasta.

³ Pod pojęciem „Obszar” rozumie się „znajdujące się poza granicami jurysdykcji państwowej dno mórz i oceanów oraz ich podziemie” – zob. art. 1 pkt 1 Konwencji z 12.12.1982 r. o prawie morza – tekst polski Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543.

nie poprą wypracowanego podczas prac Konferencji projektu prawnomiędzynarodowego reżimu eksploatacji zasobów Obszaru⁴. Reguły tego reżimu, zawarte w części XI projektu Konwencji o prawie morza⁵, przesądzały o całkowitym odrzuceniu zastosowania klasycznej zasady wolności morza pełnego w odniesieniu do eksploatacji zasobów Obszaru. „Działalność w Obszarze”⁶ miała zostać poddana kontroli ze strony nowej Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego, w której dominującą rolę miały odgrywać będące w większości państwa rozwijające się. Według projektu Konwencji dostęp do eksploracji i eksploatacji zasobów Obszaru został obwarowany szeregiem restrykcyjnych wymogów, których spełnienie poddałoby w wątpliwość kwestie opłacalności przedsięwzięć górniczych. Do wymogów tych należało między innymi zobowiązanie się do przekazania na rzecz Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego („Organizacja”) bądź na rzecz państw rozwijających się technologii górnictwa głębokomorskiego⁷, uzyskanie od Organizacji zezwolenia na podjęcie produkcji minerałów pozyskanych z Obszaru, uzależnionego od limitów produkcyjnych i związane z tym uprawnienie Organizacji do dokonywania dyskrecjonalnej selekcji spośród zainteresowanych inwestorów⁸, finansowanie działalności operacyjnej przez Przedsiębiorstwo będące przemysłowym organem Organizacji⁹, a także ponoszenie opłat produkcyjnych na rzecz Organizacji¹⁰. Wymogi te, mające na celu choćby częściowe zniwelowanie przewagi technologicznej państw rozwiniętych, zostały wprowadzone do projektu Konwencji przeważającymi głosami państw rozwijających się, które kierowały się obawą, że w razie braku tych ograniczeń nie będą zdolne konkurować w dziedzinie górnictwa głębokomorskiego.

Powyższe restrykcje zawarte w projektowanych postanowieniach części XI Konwencji były krytykowane przez przedstawicieli państw rozwiniętych¹¹ i w rezultacie spowodowały, że zdecydowana większość tych państw postanowiła nie związywać się Konwencją¹².

Z drugiej strony, mimo przekonania państw rozwijających się, że większością głosów posiadanych na Konferencji będą w stanie przesądzić o przyjęciu

⁴ Zob. E.D. Brown, *Sea-Bed Energy and Minerals: The International Legal Regime*, vol. 2, 2001, Sea-Bed Mining, Kluwer Law International, s. 187.

⁵ Także w projektowanych aneksach III i IV do Konwencji.

⁶ Zdefiniowana przez art. 1 ust. 1 pkt 3 Konwencji jako „wszelka działalność w zakresie badania i eksploatacji zasobów Obszaru”.

⁷ Zob. art. 5 aneksu III do Konwencji.

⁸ Art. 7 aneksu III do Konwencji.

⁹ Zob. art. 11 ust. 3 lit. a aneksu IV do Konwencji.

¹⁰ Art. 13 aneksu III do Konwencji. Owe restrykcyjne wymogi zostały w przeważającej mierze uchylone przez Porozumienie nowojorskie, zob. aneks do Porozumienia.

¹¹ *United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, A Commentary*, vol. VI, M.H. Nordquist, S.N. Nandan, S. Rosenne, M.W. Lodge, 2003, s. 48 i nast.

¹² Do czasu podpisania Porozumienia nowojorskiego 26.07.1994 r. jedynym państwem rozwiniętym, które stało się stroną Konwencji, była Islandia (w dniu 21.06.1985 r.).

forsowanych przez siebie postanowień Konwencji, były one jednocześnie świadome faktu, że absencja ze strony państw, które już zaangażowały się w operacje głębokomorskie, osłabi znaczenie Konwencji, a wręcz może doprowadzić do tego, że stanie się ona martwym traktatem¹³.

2. OCHRONA INWESTYCJI PRZYGOTOWAWCZYCH (*PREPARATORY INVESTMENT PROTECTION*)

Z powyższych względów ostatnia sesja Konferencji została poświęcona w dużej mierze ustanowieniu tymczasowego reżimu prawnego pozwalającego grupie państw i koncernów międzynarodowych, które poczyniły już zaawansowane inwestycje w Obszarze, na tymczasowe kontynuowanie tej działalności do czasu wejścia w życie Konwencji, pod warunkiem że państwa te podpiszą Konwencję.

Owoce tych prac było uchwalenie Rezolucji II w sprawie inwestycji przygotowawczych w zakresie pionierskiej działalności dotyczącej konkretnych polimetalicznych¹⁴ („rezolucja”), zawartej w załączniku I do Aktu końcowego III Konferencji prawa morza¹⁵ i powołującej do życia tzw. system ochrony inwestycji przygotowawczych (*Preparatory Investment Protection – PIP*) poczynionych przez wskazane powyżej państwa i konsorcja międzynarodowe. W tejże rezolucji znalazło się kluczowe pojęcie „pionierskiego inwestora” (*pioneer investor*), obok takich pojęć, jak „pionierska działalność” (*pioneer activity*) i „obszar pionierski” (*pioneer area*).

W przeciągu 12 lat istnienia systemu *Preparatory Investment Protection* jego pierwotna postać ustanowiona przez rezolucję podlegała stopniowej ewolucji poprzez zawieranie kolejnych porozumień pomiędzy państwami uczestniczącymi w systemie. Porozumienia te modyfikowały sposób interpretowania tych postanowień rezolucji, których stosowanie okazało się w praktyce zbyt trudne, a nawet niemożliwe (np. terminy załatwiania sporów między państwami dotyczących obszarów działek głębokomorskich, do których państwa te zgłaszały wzajemne roszczenia). Choć system *Preparatory Investment Protection* oparty był na założeniach zawartych w Konwencji, kwestionowanych przez państwa rozwinięte, tym niemniej odegrał ważną rolę, jeśli uwzględni się tymczasowo interesy tych państw rozwiniętych, które były zaangażowane w kosztowne operacje górnictwa głębokomorskiego w Obszarze. Pozwoliło to uniknąć

¹³ M.H. Nordquist, S.N. Nandan, S. Rosenne, M.W. Lodge, *op. cit.*, 2003, s. 832 i nast.

¹⁴ Resolution II Governing Preparatory Investment in Pioneer Activities Relating to Polymetallic Nodules.

¹⁵ Final Act of the Third United Nations Conference on the Law of the Sea.

groźby całkowitego zaniegowania przez te państwa konwencyjnego systemu eksploatacji zasobów Obszaru i stworzyło forum rozwiązywania konfliktów pomiędzy inwestorami, także tymi, którzy – pozostając poza systemem *PIP*¹⁶ – uczestniczyli w górniczych operacjach głębokomorskich podejmowanych dzięki krajowym licencjom wydawanym przez niektóre państwa na podstawie aktów prawa krajowego. Jak się zresztą później okazało, właśnie obawa o faktyczne zdominowanie działalności w Obszarze przez inwestorów działających na podstawie krajowych licencji spowodowała, że państwa rozwijające się zdecydowały o podjęciu rozmów mających na celu zreformowanie konwencyjnego systemu Działalności w Obszarze. Negocjacje podjęte m.in. dzięki staraniom ówczesnego Sekretarza generalnego ONZ Boutros Boutros Ghali doprowadziły do zawarcia w lipcu 1994 r. Porozumienia implementującego część XI Konwencji ONZ o prawie morza z 12.12.1982 r. (Porozumienie nowojorskie)¹⁷, które gruntownie modyfikowało pierwotny reżim prawny części XI Konwencji regulującej działalność w Obszarze. Zmiany wprowadzone przez Porozumienie nowojorskie okazały się satysfakcjonujące dla państw rozwiniętych, z których do dzisiaj niemal wszystkie stały się jego stronami¹⁸.

Rezolucja i stworzony system ochrony inwestycji przygotowawczych (*Preparatory Investment Protection*) odegrały pozytywną rolę jako czynnik łagodzący napięcie pomiędzy pierwotnym systemem górnictwa głębokomorskiego Konwencji i interesami państw rozwiniętych negujących te elementy systemu, które ograniczały dostęp do działalności w Obszarze, czyniąc ją w szczególności przedmiotem dyskrecjonalnej kontroli ze strony Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego. System PIP miał charakter przejściowy, gdyż z założenia miał funkcjonować tylko do czasu wejścia w życie Konwencji, i obejmował jedynie ograniczony zakres przedmiotowy działalności w Obszarze: tzw. pionierską działalność (*pioneer activity*) będącą w zasadzie tożsamą z eksploracją (badaniem) Obszaru – nie przewidywał zatem podejmowania działań eksploatacyjnych. Z kolei w sferze podmiotowej ograniczał się do tzw. pionierskich inwestorów (*pioneer investors*), a więc państw (i innych podmiotów), które legitymowały się już poczynionymi nakładami na operacje górnicze w Obszarze, zdobytym doświadczeniem i pozyskaną wiedzą w tej dziedzinie. Trzeba wskazać, że rezolucja nie okazała się tutaj konsekwentna, gdyż rozciągnęła zastosowanie pojęcia pionierskiego inwestora także na abstrakcyjną kategorię państw rozwijających się (oraz ich przedsiębiorstwa państwowe, spółki i obywateli), które w rzeczywistości nie mogły wykazać się żadnymi z wymienionych powyżej cech: nie dokonały żadnych inwestycji w Obszarze, nie miały w tym zakresie żadnego doświadczenia ani wiedzy. Zabieg ten wynikał ze

¹⁶ Na przykład Stany Zjednoczone, Wielka Brytania.

¹⁷ Tekst polski Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543.

¹⁸ Stroną Porozumienia nowojorskiego ani Konwencji wciąż nie są Stany Zjednoczone, choć kolejne administracje zajmują w tej kwestii pozytywne stanowisko.

względów czysto ideologicznych i nie miał znaczenia praktycznego, gdyż nawet od tej, nieco „sztucznej” kategorii pionierskich inwestorów wymagane było poniesienie takich samych nakładów, jak od pozostałych inwestorów. W konsekwencji, tak jak należało się tego spodziewać, owa kategoria pionierskich inwestorów pozostała pusta i żadne z państw rozwijających się (ani związanych z nimi podmiotów) nigdy nie „zmaterializowało się” jako pionierski inwestor.

Warto podkreślić, że podczas wspomnianej ewolucji reżimu PIP została otwarta droga do uzyskania statusu pionierskiego inwestora dla powstałego w 1987 r. przedsiębiorstwa międzynarodowego Interoceanmetal Joint Organization (IOM) z siedzibą w Szczecinie. Od początku istnienia IOM jego uczestnikiem jest także Polska, która do dzisiaj jest zaangażowana w prowadzenie eksploracji wyznaczonej działki w Obszarze¹⁹.

3. KOMISJA PRZYGOTOWAWCZA

Jednocześnie doszło do uchwalenia rezolucji I ustanawiającej Komisję Przygotowawczą dla Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego i Międzynarodowego Trybunału Prawa Morza²⁰, („Komisja Przygotowawcza”), której zadaniem, obok przygotowania rozpoczęcia funkcjonowania Organizacji²¹, było w szczególności administrowane tymczasowym reżimem pionierskiej działalności *Preparatory Investment Protection* ustanowionym przez rezolucję II.

W skład Komisji wchodziły państwa, które podpisały Konwencję lub do niej przystąpiły²². Rezolucja upoważniła Komisję do powołania swych organów pomocniczych (o ile będą niezbędne do wykonywania jej funkcji), a także do określenia ich kompetencji i trybu postępowania²³.

¹⁹ W rejonie Clarion-Clipperton na Oceanie Spokojnym, Fig. 1. Zob. internetową stronę IOM: www.iom.gov.pl.

²⁰ Resolution I Establishment of the Preparatory Commission for the International Sea-Bed Authority and for the International Tribunal for the Law of the Sea.

²¹ Między innymi przygotowanie wstępnej agendy pierwszego posiedzenia organów Organizacji: Zgromadzenia i Rady, przygotowanie projektów wewnętrznych regulaminów postępowania Zgromadzenia i Rady, sporządzenie rekomendacji: w sprawie budżetu obowiązującego w pierwszym okresie obrachunkowym Organizacji, dotyczących stosunku pomiędzy Organizacją a ONZ i innymi organizacjami międzynarodowymi, dotyczących Sekretariatu Organizacji z uwzględnieniem postanowień Konwencji, podjęcie koniecznych studiów dotyczących siedziby Organizacji i przedstawienie rekomendacji w tym zakresie, przygotowanie projektów zasad, przepisów i procedur niezbędnych do umożliwienia Organizacji podjęcia funkcjonowania, włącznie z projektem przepisów w sprawie zarządzania finansowego i wewnętrznej administracji Organizacji, podjęcie studiów nad problemami, przed którymi mogą stać państwa będące lądowymi producentami minerałów w wyniku pozyskiwania tych minerałów z Obszaru – zob. ust. 5 rezolucji I.

²² Oraz Namibia reprezentowana przez Radę ONZ ds. Namibii – ust. 2 rezolucji I.

²³ Ust. 7 rezolucji I.

4. PIONIERSKI INWESTOR

Wprowadzając pojęcie pionierskiego inwestora rezolucja nie przyjęła jego jednolitej definicji, lecz wskazała trzy kategorie pionierskich inwestorów. Były to:

- 1) cztery państwa, które poczyniły znaczne inwestycje w Obszarze: Francja, Indie, Japonia i Związek Radziecki, bądź przedsiębiorstwo państwowe któregośkolwiek z tych państw, lub jedna osoba fizyczna lub prawna mająca przynależność państwową bądź efektywnie kontrolowana przez takie państwo bądź jego obywateli, o ile takie państwo podpisze Konwencję oraz to państwo bądź przedsiębiorstwo lub osoba fizyczna lub prawna, które poniosły przed 1.01.1983 r. nakłady na pionierską działalność w wysokości co najmniej 30 mln USD, w tym wydatki na zlokalizowanie, badanie i oszacowanie działki podmorskiej²⁴ powinny wynieść co najmniej 10% tej kwoty;
- 2) cztery podmioty²⁵ składające się z osób fizycznych lub prawnych mających przynależność państwową jednego lub kilku z wymienionych poniżej państw bądź efektywnie kontrolowanych przez jedno lub więcej tych państw albo ich obywateli: Belgia, Kanada, Republika Federalna Niemiec, Włochy, Japonia, Holandia, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone, o ile to państwo lub państwa podpiszą Konwencję oraz dany podmiot poniósł przed 1 stycznia 1983 r. nakłady na pionierską działalność w wysokości wskazanej w punkcie 1;
- 3) którekolwiek państwo rozwijające się, które podpisze Konwencję, bądź przedsiębiorstwo państwowe lub osoba fizyczna albo prawna mająca przynależność państwową takiego państwa bądź efektywnie kontrolowana przez takie państwo lub jego obywateli, a także jakakolwiek grupa wyżej wymienionych podmiotów, o ile poniosły przed 1.01.1985 r. nakłady na pionierską działalność w wysokości wskazanej w punkcie 1²⁶.

²⁴ Chodzi o działkę, którą potencjalny pionierski inwestor wskaże we wniosku o zarejestrowanie siebie jako pionierskiego inwestora – zob. ust. 3 lit. a rezolucji.

²⁵ Ust. 1 lit a (ii) nie wymieniał tych czterech podmiotów; zostały one pośrednio wskazane w przypisie 1 do rezolucji, odnoszącym się do dokumentu zatytułowanego *Sea-bed mineral resource development: recent activities of the international Consortia* i jego załącznika opublikowanego przez Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych Sekretariatu ONZ (ST/ESA/107 and Add.1); były to konsorcja: Kennecott Consortium, Ocean Mining Associates, Ocean Management Incorporated oraz Ocean Mining Company.

²⁶ Zob. ust. 1 lit. a rezolucji. Na mocy tzw. *New York Understanding* z 5.09.1986 r. („Statement on the Implementation of Resolution II” – Law of the Sea Bulletin [United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea, Office of Legal Affairs] Special Issue III, s. 1326 i nast.) termin końcowy (*cut-off date*) na poniesienie wymaganych nakładów pionierskiego inwestora należącego do trzeciej kategorii został wydłużony do daty wejścia w życie Konwencji – zob. E.D. Brown, *Sea-Bed Energy and Minerals: The International Legal Regime*, vol. 2, Sea-Bed Mining, Kluwer Law International 2001, s. 223.

Jak widać, trzecia kategoria wskazanych powyżej inwestorów pionierskich była uprzywilejowana pod względem długości terminu, w którym rezolucja wymagała poniesienia oznaczonych w niej nakładów na działalność pionierską; termin ten był o dwa lata dłuższy niż w przypadku pionierskich inwestorów wymienionych w punktach 1 i 2²⁷. Ponadto, w przeciwieństwie do pierwszych dwu kategorii, które obejmowały indywidualnie oznaczone, istniejące w rzeczywistości podmioty, była to kategoria abstrakcyjna, a przede wszystkim hipotetyczna, z racji tego, że nie istniał wówczas²⁸ żaden podmiot spełniający wskazane kryteria.

Spełnienie wymogu dotyczącego poniesienia wydatków w przedstawionej powyżej wysokości powinno być potwierdzone albo oświadczeniem złożonym przez dane państwo (o ile to państwo występowało o rejestrację jako pionierski inwestor), albo zaświadczeniem wydanym przez państwo (jeśli to państwo występowało o taką rejestrację w imieniu pozostałych podmiotów wskazanych powyżej)²⁹.

Zgodnie z rezolucją złożenie przez dane państwo (w imieniu swoim lub wskazanych powyżej podmiotów) oświadczenia mogło nastąpić z „chwila rozpoczęcia funkcjonowania przez Komisję”³⁰.

Pomimo że zawarta w rezolucji definicja pionierskiego inwestora obejmowała tylko powyższe trzy kategorie, w połowie lat 80. doszło do rozszerzenia zakresu podmiotowego pojęcia „pionierski inwestor” o czwartą kategorię, obejmującą wszystkie lub kilka państw Europy Wschodniej, pod warunkiem że podpiszą Konwencję oraz wykażą poniesienie nakładów, o których mowa w rezolucji. Do rozszerzenia tego doszło na mocy porozumienia *New York Understanding* z 5.09.1986 r.³¹. Z wynikającego stąd uprawnienia do uzyskania statusu pionierskiego inwestora w ramach czwartej kategorii skorzystało wspomniane już wyżej przedsiębiorstwo międzynarodowe InterOceanmetal Joint Organization z siedzibą w Szczecinie (IOM), którego uczestnikami były pierwotnie: Bułgaria, Białoruska SRR, Czechosłowacja, Kuba, Polska, Ukraińska SRR, Związek Radziecki i Wietnam. Wniosek o rejestrację statusu pionierskiego inwestora IOM złożył 13.03.1991 r., a 21.08.1991 r. IOM został zarejestrowany jako pionierski inwestor. Wskutek zmian politycznych, do jakich w Europie

²⁷ Ponadto, o ile pionierskim inwestorem pierwszej kategorii mogła być tylko jedna osoba fizyczna lub prawna, mająca przynależność państwową każdego z państw: Francji, Indii, Japonii bądź Związku Radzieckiego, to ograniczenia takiego rezolucja nie przewidywała w stosunku do osób fizycznych lub prawnych należących do trzeciej kategorii – co było jednym z przykładów preferencyjnego traktowania państw rozwijających się.

²⁸ Zresztą nigdy później żadne państwo rozwijające się, ani inny podmiot wskazany w punkcie 3, nigdy nie spełniło wymogów pozwalających na uzyskanie statusu pionierskiego inwestora.

²⁹ Ust. 2 lit. a rezolucji.

³⁰ *As soon as the Commission begins to function* – ust. 2 *in principio* rezolucji.

³¹ Statement on the Implementation of Resolution II – Law of the Sea Bulletin (United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea, Office of Legal Affairs) Special Issue III, s. 1326 i nast.

Wschodniej doszło w 1989 r., zmienił się skład państw uczestniczących w IOM. Obecnie są to: Bułgaria, Czechy, Kuba, Polska, Rosja i Słowacja³².

5. PIONIERSKA DZIAŁALNOŚĆ (*PIONEER ACTIVITY*)

Rezolucja definiuje „pionierską działalność” (*pioneer activity*) jako działania związane z identyfikowaniem, odkryciem, systematyczną analizą i oszacowaniem konkretności polimetalicznych oraz ustaleniem technicznych i ekonomicznych aspektów eksploatacji tych konkretności³³.

Z definicji pionierskiej działalności wynika, że obejmuje ona działania określone w Konwencji jako „badanie”³⁴ zasobów, a zatem nie rozciąga się na stadium eksploatacji. Pionierska działalność w rozumieniu rezolucji odnosi się wyłącznie do jednej kategorii zasobów, którą są konkretności polimetaliczne³⁵. Jest to konsekwencją faktu, że część XI Konwencji uregulowała zasady górnictwa wyłącznie w odniesieniu do tej kategorii zasobów Obszaru, jaką stanowią konkretności polimetaliczne³⁶. Co prawda definicja zasobów Obszaru zawarta w art. 133 lit. a Konwencji obejmuje „wszystkie stałe, płynne lub gazowe zasoby mineralne, *in situ*, w Obszarze na dnie morskim lub pod jego dnem, łącznie z konkretnościami polimetalicznymi”, tym niemniej pozostałe postanowienia Konwencji, w tym zwłaszcza aneksu III Konwencji zatytułowanego *Podstawowe warunki poszukiwań, badań i eksploatacji*, odnoszą się tylko do konkretności polimetalicznych³⁷, nie wspomina się o innych zasobach.

6. OBSZAR PIONIERSKI (*PIONEER AREA*)

Prowadzenie działalności pionierskiej miało się odbywać na obszarze pionierskim (*pioneer area*), który został określony jako obszar przydzielony przez Komisję Przygotowawczą pionierskiemu inwestorowi w celu prowadzenia

³² Wietnam zawiesił członkostwo w IOM.

³³ Zob. definicję w ust. 1 lit. b rezolucji.

³⁴ Art. 1 ust. 1 pkt 3 Konwencji.

³⁵ Rezolucja definiuje konkretności polimetaliczne jako zasoby Obszaru stanowiące konkretności znajdujące się na lub tuż pod dnem dna głębokomorskiego, zawierające mangan, nikiel, kobalt i miedź – ust. 1 lit. d rezolucji.

³⁶ Zob. aneks III do Konwencji.

³⁷ Zob. art. 8 aneksu III zatytułowany „Rezerwacja obszarów”.

działalności pionierskiej³⁸. Maksymalna powierzchnia obszaru pionierskiego nie mogła przekraczać 150 000 km²³⁹. Zgodnie z rezolucją przydzielony pionierskiemu inwestorowi obszar pionierski podlegał cyklicznemu zmniejszaniu poprzez „zwrot” proporcjonalnych jego części do Obszaru⁴⁰, wedle następującego harmonogramu:

- 1) 20% przydzielonego obszaru pionierskiego – do końca trzeciego roku od daty przydzielenia,
- 2) kolejne 10% przydzielonego obszaru pionierskiego – do końca piątego roku od daty przydzielenia,
- 3) kolejne 20% przydzielonego obszaru pionierskiego bądź taka większa część, jaka będzie stanowić nadwyżkę ponad obszar eksploatacyjny przydzielony przez Organizację zgodnie z jej zasadami, przepisami i procedurami – po upływie ósmego roku od daty przydzielenia, bądź od daty przyznania zezwolenia produkcyjnego⁴¹.

7. REJESTRACJA PIONIERSKICH INWESTORÓW

Przesłanką dopuszczalności podjęcia działalności pionierskiej przez pionierskiego inwestora było uzyskanie przez niego rejestracji dokonanej przez Komisję Przygotowawczą. Wskutek tej rejestracji pionierski inwestor stawał się „zarejestrowanym pionierskim inwestorem” (*registered pioneer investor*).

Rezolucja wymagała, by wniosek o rejestrację:

- 1) zawierał oświadczenie państwa, które podpisało Konwencję i występującego we własnym imieniu jako pionierski inwestor, o poniesieniu nakładów finansowych w wysokości, o której była mowa powyżej, a w razie, gdy wniosek składany był w imieniu innych podmiotów – zaświadczenie tego państwa potwierdzające poniesienie takich nakładów przez ten podmiot;
- 2) odpowiadała pozostałym wymogom rezolucji, w szczególności wymogowi zapewnienia, że obszar działki podmorskiej (*pioneer area*) objęty wnioskiem o rejestrację nie pokrywa się z obszarem objętym innym wnioskiem ani z już zarejestrowanym obszarem pionierskim; dotyczyło to również obszarów, które mogły być objęte przyszłymi wnioskami potencjalnych wnioskodawców⁴².

³⁸ Ust. 1 lit. e zd. pierwsze rezolucji.

³⁹ Ust. 1 lit. e zd. drugie rezolucji.

⁴⁰ *The pioneer investor shall relinquish portions of the pioneer area to revert to the Area* – ust. 1 lit. e zd. trzecie *in principio*.

⁴¹ Ust. 1 lit. e (i), (ii) oraz (iii) rezolucji. Zgodnie z uchylonym obecnie postanowieniem art. 151 ust. 2 Konwencji oraz art. 7 aneksu III do Konwencji.

⁴² Zob. ust. 2 lit. b oraz ust. 5 lit. a i c rezolucji.

Wystąpienie z wnioskiem o rejestrację w charakterze pionierskiego inwestora mogło dotyczyć tylko jednego obszaru pionierskiego⁴³. Jeżeli pionierski inwestor był podmiotem zbiorowym (np. konsorcjum spółek), żaden z uczestników tego podmiotu nie miał prawa wystąpić indywidualnie o rejestrację na swoją rzecz ani też jako pionierski inwestor należący do trzeciej kategorii⁴⁴.

Rezolucja przejęła zasadę ujętą w art. 8 („Rezerwacja obszarów”) aneksu III do Konwencji, zgodnie z którą wniosek powinien obejmować „całkowity obszar, który nie musi być pojedynczym ciągłym obszarem, wystarczająco duży i o wystarczającej szacunkowej wartości handlowej, aby można było przeprowadzić dwie operacje wydobywcze”⁴⁵.

Ponadto wniosek powinien zawierać współrzędne wyznaczające cały obszar oraz współrzędne dzielące obszar na dwie części o równej szacunkowej wartości handlowej, a także przedstawiać wszystkie dostępne wnioskodawcy dane dotyczące obu części. Dane te powinny w szczególności obejmować informacje w zakresie sporządzania map, pobierania próbek, obfitości konkrekcji polimetalicznych i zawartości metali w konkrekcjach⁴⁶. Ze względu na poufny charakter powyższych danych rezolucja nakładała na Komisję Przygotowawczą i jej personel obowiązek postępowania zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Konwencji i aneksów dotyczących zachowania poufności danych⁴⁷.

Idąc za wzorem postanowień Konwencji, rezolucja przyznała Komisji Przygotowawczej 45-dniowy termin na wyznaczenie działki zarezerwowanej do celów prowadzenia działalności w Obszarze przez Organizację (za pośrednictwem Przedsiębiorstwa) lub przez państwa rozwijające się⁴⁸. Bieg terminu rozpoczął się z chwilą dostarczenia Komisji Przygotowawczej danych, o których mowa powyżej⁴⁹. Pozostałą część – jako obszar pionierski – przydzielano pionierskiemu inwestorowi⁵⁰.

Skutkiem rejestracji w charakterze pionierskiego inwestora było uzyskanie przez niego, z datą rejestracji, wyłącznego prawa do prowadzenia pionierskiej działalności w przydzielonym mu obszarze pionierskim⁵¹.

⁴³ Ust. 4 rezolucji.

⁴⁴ To znaczy państwa rozwijające się i związane z nimi podmioty wskazane w ust. 1 lit. a (iii) rezolucji.

⁴⁵ Ust. 3 lit. a zd. pierwsze rezolucji.

⁴⁶ Ust. 3 lit. a zd. drugie i trzecie rezolucji.

⁴⁷ Ust. 3 lit. a zd. czwarte rezolucji. Mowa tu w szczególności o art. 163 ust. 8 zd. drugie i art. 168 ust. 2 zd. drugie Konwencji oraz o art. 14 („Przekazywanie danych”) aneksu III do Konwencji.

⁴⁸ Ust. 3 lit. b zd. pierwsze rezolucji.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ Ust. 3 lit. b zd. drugie rezolucji.

⁵¹ Ust. 6 rezolucji.

8. SPORNE OBSZARY DZIAŁEK (*OVERLAPPING AREAS*)

Jak wspomniano powyżej, warunkiem rejestracji pionierskiego inwestora było zapewnienie, że obszar pionierski objęty wnioskiem o rejestrację nie pokrywa się z obszarem objętym innym wnioskiem, z już zarejestrowanym obszarem pionierskim, ani z obszarami, do których roszczenia mogli zgłaszać potencjalni wnioskodawcy⁵². Każde państwo, które podpisało Konwencję, będące potencjalnym wnioskodawcą⁵³, przed złożeniem wniosku do Komisji Przygotowawczej zobowiązane było zapewnić o spełnieniu powyższych wymogów. Wszystkie państwa zamierzające złożyć wniosek w imieniu swoim lub innych podmiotów jako pionierskich inwestorów oraz wszyscy potencjalni wnioskodawcy zobowiązani zostali do rozstrzygnięcia sporów dotyczących pokrywających się obszarów (*overlapping areas*) w rozsądnym czasie, poprzez negocjacje. W razie gdyby spory te nie zostały rozwiązane do dnia 1.03.1983 r., państwa powinny poddać wszelkie roszczenia wiążącemu arbitrażowi zgodnie z Zasadami Arbitrażu UNCITRAL, który powinien rozpocząć się nie później niż 1.05.1983 r. i zakończyć nie później niż 1.12.1984 r.⁵⁴.

Rezolucja rekomendowała, by orzeczenie trybunału arbitrażowego było sprawiedliwe i słuszne (*fair and equitable*), z uwzględnieniem takich okoliczności, jak: 1) zdeponowanie listy współrzędnych przed wcześniejszą z dat: przyjęcia Aktu końcowego III Konferencji prawa morza bądź przed dniem 1.01.1983 r.; 2) kontynuacja i rozmiar działań podjętych uprzednio w odniesieniu do spornego obszaru i obszaru będącego przedmiotem wniosku, obejmującego sporny obszar; 3) data podjęcia przez każdego z pionierskich inwestorów (bądź ich poprzedników lub podmiotów wchodzących w ich skład) działalności w obszarze objętym wnioskiem; 4) finansowe koszty działalności odnoszącej się do spornego obszaru i obszaru będącego przedmiotem wniosku, obejmującego sporny obszar, wyliczone w USD; 5) czas i jakość prowadzonej działalności⁵⁵.

Praktyka pokazała, że wzajemne roszczenia podmiotów prowadzących operacje głębokomorskie w Obszarze względem spornych obszarów stanowiły istotny problem stojący na drodze rejestracji pionierskich inwestorów. Co więcej, problem ten dotyczył nie tylko pionierskich inwestorów, ale także państw, które nie podpisały Konwencji. Niezależnie bowiem od tego, czy dane państwo posiadało status pionierskiego inwestora czy też nie posiadało, było ono zainteresowane uniknięciem powstania bądź rozwiązaniem powstałego sporu. Niepewność co do roszczeń ze strony innych podmiotów względem obszaru

⁵² Zob. ust. 2 lit. b oraz ust. 5 lit. a i c rezolucji.

⁵³ Państwami, które podpisały Konwencję, były wszystkie 4 państwa należące do pierwszej kategorii pionierskich inwestorów: Francja, Indie, Japonia i Związek Radziecki, oraz 4 państwa spośród wymienionych w drugiej kategorii: Belgia, Kanada, Włochy i Japonia.

⁵⁴ Ust. 5 lit. c rezolucji.

⁵⁵ Ust. 5 lit. d rezolucji.

górniczego była w każdym wypadku czynnikiem podważającym bezpieczeństwo inwestycji.

Pierwsze próby usunięcia spornych kwestii pomiędzy inwestorami zostały podjęte z inicjatywy rządu Kanady w połowie 1982 r. (w celu zawarcia porozumienia w sprawie rozwiązania sporów dotyczących działek podmorskich: *Memorandum of Understanding on the Settlement of Conflicting Claims with Respect to Seabed Areas* – MoU), a więc jeszcze przed podpisaniem Konwencji i przyjęciem rezolucji; nie przyniosły one jednak zadowalających rezultatów, w szczególności z tego powodu, że porozumienie miało objąć jedynie uczestników systemu *Preparatory Investment Protection*, co pozostawiłoby bez należytego uwzględnienia interesy inwestorów reprezentowanych przez państwa, które nie podpisały Konwencji⁵⁶. W konsekwencji terminy rozwiązania sporów przyjęte przez rezolucję (1.03.1983 r. dla rozwiązania sporów przez same państwa i 1.12.1984 r. dla arbitrażu) okazały się praktycznie niemożliwe do dotrzymania⁵⁷. We wrześniu tegoż roku udało się doprowadzić do porozumienia w sprawie spornych obszarów pomiędzy czterema państwami: Francją, RFN, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi. Jednakże znaczenie tego porozumienia z perspektywy rezolucji było ograniczone, ponieważ jego stroną był tylko jeden pionierski inwestor: Francja.

W międzyczasie jako pierwsze inicjatywę w uzyskaniu statusu zarejestrowanego pionierskiego inwestora wykazały Związek Radziecki i Indie. Państwa te zaproponowały, by pozostałe państwa, będące potencjalnymi wnioskodawcami (*prospective certifying States*), zadeklarowały gotowość do wymiany współrzędnych dotyczących głębokomorskich działek oraz do podjęcia negocjacji w sprawie rozwiązania ewentualnych sporów co do granic tych działek w terminie do dnia 1.05.1983 r.⁵⁸. W razie braku oświadczenia o gotowości do wymiany tych współrzędnych z upływem wskazanego powyżej terminu Związek Radziecki i Indie miały uznać, że spełniły wynikający z rezolucji wymóg rozwiązania sporów upoważniający do złożenia do Komisji Przygotowawczej wniosków o rejestrację⁵⁹. Przy braku jakiegokolwiek reakcji ze strony adresatów doszło do złożenia wniosków o rejestrację w charakterze pionierskiego inwestora przez Związek Radziecki (20.07.1983 r.) oraz Indie (10.01.1984 r.), poprzedzonego oświadczeniami tych państw⁶⁰, że dołożyły wszelkich starań do wymiany współrzędnych działek z innymi pionierskimi inwestorami i rozpoczęcia negocjacji w sprawie ewentualnych sporów granicznych. Państwa te zaznaczyły również, że nie było pomiędzy nimi żadnych sporów co do przebiegu granic działek (działka objęta wnioskiem Związku Radzieckiego znajdowała

⁵⁶ Na temat porozumień mających na celu rozwiązanie potencjalnych konfliktów w Obszarze obszernie pisze E.D. Brown, *op. cit.* s. 197 i nast.

⁵⁷ *Ibidem*, s. 199.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 200.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 201 i nast.

⁶⁰ Odpowiednio list z 3.05.1983 r. (LOS/PCN/19) oraz *note verbale* z 12.05.1983 r. (LOS/PCN/21).

się na dnie Oceanu Spokojnego podczas, gdy działka rejestrowana przez Indie – na dnie Oceanu Indyjskiego).

Złożenie przez Związek Radziecki i Indie wniosków o rejestrację w charakterze pionierskich inwestorów wywołało reakcję ze strony innych pionierskich inwestorów, w szczególności Francji i Japonii, które podniosły, że ustalenie spornych obszarów powinno być poprzedzone przyjęciem procedury postępowania w zakresie identyfikacji tych obszarów i rozwiązywania istniejących sporów⁶¹. Francja zanegowała istnienie jakiegokolwiek uzasadnienia dla wyboru przez Związek Radziecki i Indie daty 1.05.1983 r. jako końcowego terminu deklaracji o gotowości do wymiany współrzędnych i rozpoczęcia negocjacji dotyczących spornych obszarów. Francja i Japonia, a także inne państwa będące *prospective certifying States* oświadczyły, że nie uznają żadnych rzekomych uprawnień bądź pierwszeństwa, jakie miałyby wynikać z opisanych powyżej działań Związku Radzieckiego i Indii⁶².

Kolejne lata przyniosły szereg porozumień, zawieranych zarówno przez uczestników systemu *Preparatory Investment Protection*, jak i przez pozostałe państwa. Dnia 3.08.1984 r. osiem państw: Belgia, RFN, Włochy, Wielka Brytania, USA oraz Francja, Japonia i Holandia (te trzy ostatnie były wówczas sygnatariuszami Konwencji) zawarły porozumienie *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters*, w którym ta ostatnia grupa państw upoważniła pionierskich inwestorów drugiej kategorii (konsorcja), do których te państwa bądź ich spółki należały, do rozwiązania potencjalnych sporów z pionierskimi inwestorami pierwszej kategorii (Francją, Indiami, Japonia i Związkiem Radzieckim)⁶³.

Z powyższym porozumieniem wiązała się istotna kwestia wypływająca z postanowienia Konwencji zabraniającego uznawania wszelkich roszczeń do Obszaru i jego zasobów przez państwa niebędące stroną Konwencji. Zgodnie bowiem z art. 137 Konwencji:

„1. Żadne państwo nie może zgłaszać roszczeń ani wykonywać suwerenności lub suwerennych praw nad jakąkolwiek częścią Obszaru lub jego zasobów ani też żadne państwo lub osoba fizyczna albo prawna nie może zawłaszczyć jakiejkolwiek jego części. Nie uznaje się żadnego takiego roszczenia lub wykonywania suwerenności albo suwerennych praw ani takiego zawłaszczenia.

2. Wszelkie prawa do zasobów Obszaru przysługują ludzkości jako całości, w której imieniu działa Organizacja. Zasoby te są niezbywalne. Jednakże minerały uzyskiwane z Obszaru mogą być zbywane, ale wyłącznie zgodnie z niniejszą częścią oraz z normami, przepisami i procedurami Organizacji.

⁶¹ E.D. Brown, *op. cit.* s. 203.

⁶² *Ibidem*, s. 204.

⁶³ *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters* – XXIIIILM (1984), s. 1354.

3. Żadne państwo, osoba fizyczna lub osoba prawna nie mogą występować z roszczeniami w zakresie praw do minerałów uzyskiwanych z Obszaru, nie mogą nabywać takich praw lub korzystać z nich inaczej niż zgodnie z niniejszą częścią. W przeciwnym wypadku nie uznaje się żadnego roszczenia do takich praw ani ich nabycia lub ich wykonywania”.

Zawarcie przez sygnatariuszy Konwencji: Francję, Japonię i Holandię porozumienia *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters* rodziło ryzyko zakwalifikowania tego działania jako naruszenia cytowanego powyżej zakazu „uznania roszczenia do zasobów Obszaru niezgodnego z Konwencją”. Bowiem ustalenie w tymże porozumieniu zasad rozwiązania sporów dotyczących działek, względem których roszczenia zgłaszały państwa niebędące sygnatariuszami Konwencji, oznaczało uwzględnienie tych roszczeń, co mogło być potraktowane jako uznanie praw państw zgłaszających roszczenia do zasobów znajdujących się na działkach.

Co więcej, w myśl art. 311 ust. 6 Konwencji państwa–strony Konwencji:

„6. zgadzają się, że nie będzie się wprowadzać żadnych poprawek w odniesieniu do podstawowej zasady ustanowionej w artykule 136, dotyczącej wspólnego dziedzictwa ludzkości, i że nie będą one stronami żadnego porozumienia, które by tę zasadę uchylało.”

Postanowienie to zobowiązuje państwa–strony Konwencji do powstrzymania się od zawierania wszelkich umów, które modyfikowałyby lub uchylały zasadę wspólnego dziedzictwa ludzkości, zgodnie z którą „Obszar i jego zasoby stanowią wspólne dziedzictwo ludzkości” i której treść została przedstawiona w cytowanym powyżej art. 137 Konwencji.

Niewątpliwie jest ponadto (co wskazano w literaturze⁶⁴), że zawarcie *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters* stanowiło ze strony państw sygnatariuszy akt mogący być uznanym za naruszenie zobowiązania nieudaremniania przedmiotu i celu Konwencji przed jej wejściem w życie, o którym mowa w art. 18 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 23.05.1969 r.⁶⁵. Zgodnie z tym artykułem:

„Państwo jest obowiązane powstrzymać się od działań, które udaremnilyby przedmiot i cel traktatu, gdy:

- a) podpisało traktat lub dokonało wymiany dokumentów stanowiących traktat z zastrzeżeniem ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia, dopóki nie ujawni, że nie zamierza stać się stroną tego traktatu, lub
- b) wyraziło zgodę na związanie się traktatem w ciągu okresu poprzedzającego wejście traktatu w życie, jeśli takie wejście w życie zbyt szybko się nie odwleka”.

⁶⁴ E.D. Brown, *op. cit.*, s. 207 i 208.

⁶⁵ Polski tekst Dz.U. z 1990 r., Nr 74, poz. 439.

Taki obowiązek, w zakresie związywania się umowami, przewiduje także Konwencja, która w art. 311 ust. 3 stanowi, że państwa–strony Konwencji:

„3. mogą zawierać umowy modyfikujące lub zawieszające stosowanie postanowień niniejszej konwencji wyłącznie w stosunkach między nimi, z zastrzeżeniem, że umowy te nie dotyczą takich postanowień, od których odstępstwa nie da się pogodzić ze skuteczną realizacją przedmiotu i celu niniejszej konwencji, jak również z zastrzeżeniem, że takie umowy nie mają wpływu na stosowanie podstawowych zasad zawartych w niniejszej konwencji i że postanowienia takich umów nie mają wpływu na możliwość korzystania przez inne Państwa-Strony z ich praw i wykonywania przez nie ich obowiązków wynikających z niniejszej konwencji.”

Podpisanie porozumienia *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters* wywołało negatywną reakcję ze strony państw zgromadzonych w tzw. Grupie 77, reprezentującej interesy państw rozwijających się, oraz ze strony ówczesnych państw socjalistycznych. Państwa Grupy 77 wyraziły swój sprzeciw wobec wszelkich prób regulowania kwestii działań w Obszarze poprzez porozumienia wzajemnych pozostających poza reżimem Konwencji⁶⁶, uznając je za sprzeczne z literą i duchem Konwencji a przez to nieważne⁶⁷. Państwa te doprowadziły do przyjęcia przez Komisję Przygotowawczą w dniu 30.08.1985 r. deklaracji, w której stwierdzono, że jedynym reżimem eksploracji i eksploatacji Obszaru i jego zasobów jest reżim ustanowiony przez Konwencję oraz że wszelkie roszczenia, porozumienia lub działania dotyczące Obszaru i jego zasobów podjęte poza Komisją Przygotowawczą i niezgodne z Konwencją nie będą uznawane⁶⁸.

9. REGULACJE KRAJOWE (*RECIPROCATING STATE REGIME*)

Przyjęcie deklaracji zbiegło się w czasie z wydaniem przez władze Stanów Zjednoczonych licencji na eksplorację zasobów Obszaru przez cztery amerykańskie konsorcja (Ocean Minerals Company, Ocean Mining Associates, Ocean Management Incorporated oraz Kennecott Consortium). Licencje wydane zostały na podstawie aktu krajowego prawa amerykańskiego *The United States Deep Seabed Hard Mineral Resources Act 1980*.

Odrzucając uchwalony w 1982 r. konwencyjny reżim prawny eksploatacji zasobów Obszaru, Stany Zjednoczone reprezentowały stanowisko, że eksploatacja

⁶⁶ Oświadczenie przewodniczącego Grupy 77 – LOS/PCN/48, 16.08.1984 r., s. 290, ust. 4.

⁶⁷ Zob. E.D. Brown, *op. cit.*, s. 209.

⁶⁸ LOS/PCN/72, 2.09.1985 r., s. 333.

tych zasobów stanowi jedną z wolności morza pełnego, a więc jest dozwolona każdemu pod warunkiem przestrzegania klasycznej reguły uwzględniania uzasadnionych praw innych podmiotów korzystających z mórz (zasada *reasonable use*). Ustawa *The United States Deep Seabed Hard Mineral Resources Act 1980* upoważniała administrację amerykańską do przyznawania swym obywatelom licencji na prowadzenie operacji górniczych w Obszarze⁶⁹. Podobne akty prawa krajowego zostały wydane między innymi przez Francję, RFN, Włochy i Wielką Brytanię. Państwa te uznając zasadę wspólnego dziedzictwa ludzkości, nie akceptowały restrykcyjnego reżimu działalności w Obszarze, oddającego dyskrejonalną władzę w ręce międzynarodowej Organizacji, w której dominującą rolę miały odgrywać państwa rozwijające się, i – z wyjątkiem Francji – postanowiły nie wiązać się Konwencją. Uznanie koncepcji wspólnego dziedzictwa ludzkości znalazło swe odzwierciedlenie w ustawach krajowych, które miały być przejściowe⁷⁰, i obowiązywać do czasu uzyskania przez reżim Konwencji postaci powszechnie zaakceptowanej przez społeczność międzynarodową. Akceptacja zasady wspólnego dziedzictwa ludzkości znalazła swój wyraz⁷¹ m.in. w ustanowieniu przez ustawy krajowe funduszu, który miałby być zasilany wpływami z opłat licencyjnych i który mógłby finansować cele zgodne z zasadą wspólnego dziedzictwa ludzkości⁷².

W celu zapewnienia ochrony inwestycjom poczynionym przez swych obywateli państwa te zawarły ze sobą szereg porozumień mających na celu wzajemne uznawanie licencji przyznawanych na mocy aktów krajowych⁷³. Porozumienia te tworzyły tzw. *reciprocating States regime*⁷⁴.

Obawa państw rozwijających się, że górnictwo głębokomorskie zdominowane zostanie przez wąskie grono państw rozwiniętych działających w ramach *reciprocating States regime*, doprowadziła do podjęcia negocjacji w sprawie modyfikacji pierwotnego reżimu Konwencji z 1982 r. i do przyjęcia Porozumienia nowojorskiego z 1994 r. – o czym mowa będzie poniżej.

⁶⁹ *The United States Deep Seabed Hard Mineral Resources Act 1980*, § 1412.

⁷⁰ Na przykład w przypadku ustawy brytyjskiej wynikało z samego tytułu: *Deep Sea Mining (Temporary Provisions) Act 1981*.

⁷¹ Z wyjątkiem ustawy japońskiej, która nie przewidywała ustanowienia takiego funduszu.

⁷² Na przykład brytyjska ustawa *Deep Sea Mining (Temporary Provisions) Act 1981* przewidywała możliwość przekazywania środków z funduszu (*the Deep Sea Mining Fund*) do Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego – ust. 10 pkt. 6 ustawy.

⁷³ Na przykład *The Agreement Concerning Interim Arrangements Relating to Polymetallic Nodules of the Deep Sea Bed* z 1982 r. (stronami były: Francja, FRN, Wielka Brytania I USA) – XXI ILM 1982, s. 950 i nast., *The Provisional Understanding Regarding Deep Sea-bed Matters* z 1984 r. (strony: Francja, Holandia, Japonia – sygnatariusze Konwencji oraz Belgia, RFN, Włochy, Wielka Brytania i USA) – XXIII ILM 1984, s. 1354 i nast.

⁷⁴ Zob. obszerny opis systemu: E.D. Brown, *op. cit.*, s. 244 i nast.

10. KOLEJNE WNIOSKI REJESTRACYJNE

Po zawarciu przez sygnatariuszy Konwencji: Francję, Japonię i Holandię porozumienia *The Provisional Understanding Regarding Deep Seabed Matters* z 3.08.1984 r. Francja (w tym samym dniu tj. 3.08.1984 r.) i Japonia (21.08.1984 r.) złożyły wnioski o rejestrację w charakterze pionierskiego inwestora, odpowiednio: przedsiębiorstwa francuskiego AFERNOD i przedsiębiorstwa japońskiego DORD. Tym samym liczba wniosków złożonych do Komisji Przygotowawczej wzrosła do czterech, jednakże wszystkie te państwanioscodawcy były zgodne co do tego, że do rozpatrzenia wniosków nie powinno dojść, zanim Komisja Przygotowawcza nie opracuje swych wewnętrznych procedur postępowania w zakresie rejestracji pionierskich inwestorów.

Kilka dni po złożeniu wniosku przez Japonię, w dniu 31.08.1984 r., dzięki staraniom Przewodniczącego Komisji Przygotowawczej Josepha Warioby doszło do zawarcia porozumienia dotyczącego rozstrzygnięcia konfliktów pomiędzy wnioskodawcami występującymi o rejestrację w charakterze pionierskiego inwestora (*The Understanding on Resolution of Conflicts Among Applicants for Registration as Pioneer Investors*)⁷⁵. Porozumienie przyjęło harmonogram i procedurę rozwiązywania sporów pomiędzy „pierwszą grupą wnioskodawców”, tj. wnioskodawców, którzy złożyli wnioski o rejestrację do 9.12.1984 r. W praktyce były to cztery państwa należące do pierwszej kategorii pionierskich inwestorów, które zdążyły uprzednio złożyć te wnioski (Związek Radziecki, Indie, Francja i Japonia).

Ograniczenie zastosowania postanowień porozumienia wyłącznie do czterech wymienionych powyżej państw w sposób zrozumiwały wywołało sprzeciw ze strony innych państw, które podniosły, że kwestia rozwiązywania sporów dotyczących granic działek głębokomorskich powinna być rozstrzygnięta wyłącznie w sposób zapewniający udział wszystkich stron. Stanowisko to doprowadziło do impasu, który trwał aż do 1986 r., kiedy w wyniku długich negocjacji osiągnięto konsens przybierający postać dwu porozumień obejmujących wszystkie zainteresowane państwa: tzw. *Arusha Understanding* z 7.02.1986 r.⁷⁶ oraz *New York Understanding* z 15.08.1986 r.⁷⁷. Jak się wskazuje w literaturze, przełomowy charakter obu porozumień wynika z faktu uwzględnienia w nich interesów wszystkich zainteresowanych stron, tzn. wspomnianej wyżej pierwszej grupy wnioskodawców (Związku Radzieckiego, Indii, Francji i Japonii), państw reprezentowanych przez Grupę 77 i innych państw kwestionujących jakiegokolwiek próby podważenia konwencyjnego reżimu działalności

⁷⁵ LOS/PCN/L/8, 31.08.1984 r.

⁷⁶ Law of the Sea Bulletin (LOS Bull.), nr 8, listopad 1986, s. 35 i 36.

⁷⁷ *Statement on the Implementation of Resolution II – Law of the Sea Bulletin* (United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea, Office of Legal Affairs), Special Issue III, s. 1326 i nast.

w Obszarze, potencjalnych wnioskodawców należących do drugiej kategorii pionierskich inwestorów (tj. międzynarodowych konsorcjów), a także samej Organizacji.

Wśród najistotniejszych postanowień obu porozumień należy wskazać na:

- 1) przyjęcie procedury rejestracji w charakterze pionierskiego inwestora pierwszej grupy wnioskodawców (Związku Radzieckiego, Indii, Francji i Japonii) przewidującej podjęcie decyzji przez wykonawczy organ Komisji Przygotowawczej – Komitet Generalny na podstawie raportów przygotowanych przez powołaną na mocy *New York Understanding* 15-osobową Grupę Ekspertów Technicznych; państwa należące do pierwszej grupy wnioskodawców miały złożyć poprawione wnioski o rejestrację w terminie do 25.03.1987 r.⁷⁸;
- 2) porozumienie pomiędzy członkami pierwszej grupy wnioskodawców o rozwiązaniu istniejących pomiędzy nimi konfliktów na zasadzie równego podziału spornych obszarów;
- 3) tzw. wcześniejsze zwalnianie obszarów (zwrot „do Obszaru”); rezolucja przewidywała cykliczne zwalnianie określonej procentowej części pionierskiego obszaru przydzielonego przez Komisję Przygotowawczą zarejestrowanemu pionierskiemu inwestorowi; instytucja wcześniejszego zwalniania obszarów (*early relinquishment of areas*) miała być sposobem na rozwiązanie radzieckiego-francuskiego konfliktu wynikającego z faktu wzajemnego „pokrywania” się części działek, do których państwa te jednocześnie zgłaszały roszczenia; wcześniejsze zwolnienie (*early relinquishment*) tych części pozwalało na zmniejszenie na wstępie (z chwilą rejestracji) obszaru pionierskiego i wyłączenie z niego części będących przedmiotem sporu⁷⁹;
- 4) samodzielne przydzielenie działki pionierskiej; koncepcja ta przyznawała każdemu z pionierskich inwestorów należących do pierwszej grupy wnioskodawców kompetencję (z mocy rezolucji należąca do Komisji Przygotowawczej) do przydzielenia sobie działki pionierskiej o powierzchni nie większej niż 52 300 km kw.⁸⁰;
- 5) pierwsza grupa wnioskodawców została zobowiązana do udzielenia Komisji Przygotowawczej (i Organizacji) pomocy w eksploracji jednej działki głębokomorskiej w ramach pierwszej operacji prowadzonej przez Przedsiębiorstwo, pomoc miała obejmować także przygotowanie planu pracy⁸¹;
- 6) wspomniane wcześniej przedłużenie terminu, do którego pionierski inwestor należący do kategorii trzeciej (obejmującej państwa rozwijające się, ich przedsiębiorstwa, obywatele i spółki) powinien ponieść wydatki na

⁷⁸ Termin ten następnie został przez Komisję Przygotowawczą wydłużony do 20.07.1987 r. – LOS Bull. Special Issue III, s. 236.

⁷⁹ Ust. 9 i 19 lit. d *New York Understanding*.

⁸⁰ Ust. 13 pkt 2 i 3 *New York Understanding*.

⁸¹ Ust. 14 *New York Understanding*.

działalność pionierską w wysokości co najmniej 30 mln USD; termin został przesunięty z 1.01.1985 r. na datę wejścia w życie Konwencji⁸²;

- 7) wspomniane powyżej rozszerzenie pojęcia „pionierskiego inwestora” o grupę składającą się z wszystkich lub kilku państw socjalistycznych Europy Wschodniej⁸³.

11. PIONIERSCY INWESTORZY ZAREJESTROWANI

Jako pierwsi pionierscy inwestorzy zostali zarejestrowani członkowie pierwszej grupy wnioskodawców (pierwsza kategoria pionierskich inwestorów wymieniona w rezolucji). Po przezwyciężeniu przeszkód (dzięki zawarciu *Arusha Understanding* z 7.02.1986 r. i *New York Understanding* z 15.08.1986 r.) możliwe stało się zarejestrowanie pierwszego pionierskiego inwestora. Pierwszym zarejestrowanym pionierskim inwestorem był rząd Indii, między innymi dzięki temu, że pionierski obszar objęty wnioskiem znajdował się na dnie Oceanu Indyjskiego podczas, gdy obszary pozostałych wnioskodawców – na dnie Oceanu Spokojnego (w rejonie Clarion-Clipperton); rejestracja Indii nastąpiła 17.08.1987 r.

Rejestracja pozostałych członków pierwszej grupy wnioskodawców odwleczona została do czasu zakończenia negocjacji Związku Radzieckiego z innymi wnioskodawcami, w tym potencjalnymi wnioskodawcami niebędącymi sygnatariuszami Konwencji (wśród nich były państwa, które na podstawie swych krajowych legislacji⁸⁴ udzieliły inwestorom licencji na prowadzenie operacji w obszarach spornych ze Związkiem Radzieckim)⁸⁵. Negocjacje zakończyły się sukcesem, a ich owocem było zawarcie w nocy 14.08.1987 r. pomiędzy Związkiem Radzieckim a Belgią, Holandią, Kanadą i Włochami, wówczas sygnatariuszami Konwencji, porozumienia zwanego *Midnight Agreement*⁸⁶ (ze względu na nocną ceremonię zawarcia porozumienia), a także zawarcie szeregu dwustronnych porozumień (*Exchanges of Notes*) pomiędzy Związkiem Radzieckim i niebędącymi sygnatariuszami Konwencji: Niemcami, Wielką Brytanią, USA, oraz pomiędzy tymi ostatnimi państwami a wyżej wymienionymi państwami będącymi stronami *Midnight Agreement*. Porozumienie *Midnight Agreement*

⁸² Ust. 20 *New York Understanding*.

⁸³ Ust. 21 *New York Understanding*; grupa tych państw mogła wystąpić przed wejściem w życie Konwencji o przydział jednego obszaru pionierskiego.

⁸⁴ Mowa o aktach ustawodawstwa amerykańskiego, brytyjskiego i zachodniemieckiego (RFN).

⁸⁵ Zob. E.D. Brown, *op. cit.*, s. 227.,

⁸⁶ XXVI ILM, 1987, s. 1505 i nast.

sprowadzało się do wyznaczenia granic oddzielających od siebie działki, do których roszczenia zgłaszały poszczególne strony porozumienia.

Dzięki zawarciu *Midnight Agreement* stanęła otworem droga do rejestracji pozostałych pionierskich inwestorów należących do pierwszej grupy wnioskodawców. Tego samego dnia – 17.12.1987 r. – zostały zarejestrowane przez Komisję Przygotowawczą: 1) L'Institut Français de Recherche pour l'Exploitation de la Mer –IFREMER / l'Association Française pour l'Etude et la Recherche de Nodules AFERNOD (Francja) 2) Deep Ocean Resources Development Co., Ltd. – DORD Japonia oraz 3) YUZHMOREGEOLOGIYA (Rosja). Na mocy zawartego w dniu 30.08.1990 r. porozumienia określającego obowiązki pionierskich inwestorów *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investors and Their certifying States*⁸⁷, trzech nowo zarejestrowani pionierscy inwestorzy zostali zobowiązani do spełnienia wymogów określonych w rezolucji, w szczególności do zapewnienia treningu personelu⁸⁸, podjęcia się wypełnienia zobowiązania przekazania technologii głębokomorskiej⁸⁹, poniesienia wydatków na działania eksploracyjne⁹⁰ oraz podjęcia działań przygotowawczych i pierwszej fazy planu pracy w zakresie eksploracji jednej działki głębokomorskiej dla Organizacji⁹¹.

Niemal cztery lata później, 5.03.1991 r., Komisja Przygotowawcza zarejestrowała China Ocean Mineral Resources Research and Development Association (COMRA) z Chin jako kolejnego pionierskiego inwestora. Obszar objęty wnioskiem złożonym przez Chiny obejmował działkę o powierzchni 30 000 km² położoną w rejonie Clarion-Clipperton na dnie Oceanu Spokojnego. Na wzór wspomnianego powyżej *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investors and Their certifying States*, które odnosiło się do pierwszych czterech zarejestrowanych pionierskich inwestorów, w dniu 12.03.1992 r. zawarte zostało porozumienie dotyczące wypełnienia przez COMRA i Chiny obowiązków zarejestrowanego pionierskiego inwestora: *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investor COMRA and its Certifying State China*⁹². Porozumienie dotyczyło tych samych kwestii, które zostały uregulowane w porozumieniu zawartym z poprzednio zarejestrowanymi pionierskimi inwestorami należącymi do pierwszej grupy wnioskodawców. Między innymi zobowiązywało ono COMRA do przeprowadzenia szkolenia dla czteroosobowego personelu, do przeprowadzenia w ciągu 12 miesięcy konsultacji z Komisją Przygotowawczą dotyczących wydatków na działania eksploracyjne, do zobowiązania się, na żądanie Komisji

⁸⁷ LOS Bull., Special Issue III, s. 261.

⁸⁸ *Understanding on the Fulfillment of Obligations by the Registered Pioneer Investors and Their certifying States*, ust. 2.

⁸⁹ *Ibidem*, ust. 3.

⁹⁰ *Ibidem*, ust. 4.

⁹¹ *Ibidem*, ust. 7 i 8.

⁹² LOS/PCN/L.102, 13.03.1992 r., ust. 2.

Przygotowawczej, do przeprowadzenia na rzecz Przedsiębiorstwa eksploracji jednej działki w obszarze zarezerwowanym dla Organizacji. Analogicznie do poprzedniego porozumienia *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investors and Their certifying States* również *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investor COMRA and its Certifying State China* przewidywało zawieszenie płatności opłaty rocznej w wysokości 1 mln USD⁹³.

W dniu 21.08.1991 r. jako pionierski inwestor zostało zarejestrowane międzynarodowe przedsiębiorstwo Interoceanmetal Joint Organization (IOM) z siedzibą w Szczecinie⁹⁴, któremu została przydzielona (zgodnie z wyznaczeniem IOM) działka o powierzchni 52 300 km²⁹⁵. Podobnie jak w poprzednich przypadkach rejestracji, zgodnie z wymogiem rezolucji, państwa reprezentowane w IOM oświadczyły, że zapewniły, by obszary objęte wnioskiem nie pokrywały się z obszarami pionierskim uprzednio wyznaczonymi lub objętymi roszczeniami pionierskich inwestorów mieszczących się w drugiej kategorii, a także podjęły wszelkie kroki mające zagwarantować, że obszary objęte wnioskiem nie pokrywają się z obszarami objętymi roszczeniami znanych potencjalnych inwestorów pionierskich. W tym samym miesiącu przyjęto porozumienie dotyczące obowiązków IOM jako pionierskiego inwestora *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investor, the Interoceanmetal Joint Organization (IOM)*⁹⁶ zawierające postanowienia analogiczne do zawartych w porozumieniu zawartym z COMRA (*Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investor COMRA*).

Jako ostatni, w dniu 2.08.1994 r., został zarejestrowany rząd Korei Południowej, który zamknął historyczną listę zarejestrowanych pionierskich inwestorów⁹⁷. Porozumienie dotyczące obowiązków tego pionierskiego inwestora zostało przyjęte 12.08.1994 r.⁹⁸.

⁹³ *Understanding on the Fulfilment of Obligations by the Registered Pioneer Investor COMRA and its Certifying State China*, ust. 9 i 10.

⁹⁴ Uczestnikiem IOM była także Kuba, która choć w sposób oczywisty niespełniająca kryterium państwa socjalistycznego Europy Wschodniej, została za taki kraj uznana – zob. E. D. B r o w n , *op. cit.*, s. 231 i nast.

⁹⁵ LOS Bull.Special Issue III, s. 185 i 187.

⁹⁶ LOS/PCN/L.108, 20.08.1992 r.

⁹⁷ LOS/PCN/L/144, 12.10.1994 r., przydzielona działka, zgodnie z wyborem Korei, również miała powierzchnię 52 300 km².

⁹⁸ LOS/PCN/L.115/Rev.1, 8.10.1994 r.

12. KOSZTY

Uzyskanie statusu zarejestrowanego pionierskiego inwestora wiązało się z koniecznością poniesienia znacznych kosztów:

Po pierwsze, wnioskodawca zobowiązany był do uiszczenia opłaty z tytułu rejestracji w wysokości 250 000 USD⁹⁹.

Po drugie, każdy zarejestrowany pionierski inwestor powinien był zobowiązać się do ponoszenia okresowych wydatków związanych z przydzielonym mu pionierskim obszarem, do czasu wejścia w fazę – następującą po fazie działalności pionierskiej – eksploracji i eksploatacji, rozpoczynającą się z chwilą zatwierdzenia (już przez Organizację¹⁰⁰, a nie przez Komisję Przygotowawczą) planu pracy w zakresie eksploracji i eksploatacji¹⁰¹.

Po trzecie, zarejestrowany pionierski inwestor miał ponieść opłatę administracyjną w wysokości 250 000 USD związaną z rozpatrzeniem przez Organizację wniosku o zatwierdzenie planu pracy w zakresie eksploracji i eksploatacji¹⁰². Wysokość tej opłaty została dwukrotnie zmniejszona w stosunku do opłaty, jaką przewidywała Konwencja (500 000 USD)¹⁰³ i zmniejszenie to zostało utrzymane przez Porozumienie nowojorskie¹⁰⁴.

Po czwarte, począwszy od daty przydzielenia pionierskiego obszaru, każdego zarejestrowanego pionierskiego inwestora obciążała coroczna stała opłata w wysokości 1 mln USD przewidziana przez art. 13 ust. 3 aneksu III do Konwencji; uiszczenie tej opłaty odroczone było jednak do czasu zatwierdzenia przez Organizację planu pracy eksploracji i eksploatacji¹⁰⁵.

Wymienione powyżej opłaty roczne w wysokości 1 mln USD zostały uchylone przez Porozumienie nowojorskie, które zmodyfikowało postanowienia Konwencji. Zgodnie z Porozumieniem stawki opłat na rzecz Organizacji powinny mieścić się „w granicach stawek stosowanych do wydobywania na lądzie tych samych lub podobnych minerałów, w celu uniknięcia uzyskania przez osoby wydobywające minerały z głębokiego dna morza nieuzasadnionych korzyści

⁹⁹ Ust. 7 lit. a zd. pierwsze rezolucji.

¹⁰⁰ A zatem dopiero po wejściu w życie Konwencji i rozpoczęciu funkcjonowania przez Organizację.

¹⁰¹ Ust. 7 lit. c rezolucji.

¹⁰² Ust. 7 lit. a zd. drugie.

¹⁰³ Art. 13 ust. 2 aneksu III do Konwencji.

¹⁰⁴ Art. 8 ust. 3 rozdziału 8 „Warunki finansowe kontraktów” aneksu do Porozumienia nowojorskiego.

¹⁰⁵ Ust. 7 lit. b. Obowiązek uiszczenia opłaty rocznej został następnie zawieszony na mocy ust. 12 wspomnianego porozumienia *Understanding on the Fulfillment of Obligations by the Registered Pioneer Investors and Their certifying States* pod warunkiem spełnienia przez pionierskiego inwestora wymogów związanych z zapewnieniem treningu personelu i wsparciem Organizacji w zakresie działań eksploracyjnych na działce Organizacji.

w stosunku do konkurentów lub stawiania ich w niekorzystnym położeniu w stosunku do konkurentów”¹⁰⁶.

13. REJESTRACJA PLANÓW PRACY

Zgodnie z tym, co już powiedziano powyżej, rejestracja w charakterze pionierskiego inwestora nie dawała zarejestrowanemu pionierskiemu inwestorowi prawa do eksploatacji zasobów (konkrecji polimetalicznych) znajdujących się w obszarze pionierskim. Rejestracja pozwalała jedynie na prowadzenie działalności pionierskiej (*pioneer activity*), która – jak wiadomo – obejmowała czynności badawcze (eksploracja). Było bowiem założeniem reżimu prawnego ochrony inwestycji przygotowawczych (*preparatory investment protection – PIP*), że zezwala on na *kontynuację* dotychczasowych działań podjętych uprzednio przez pionierskich inwestorów – działania te natomiast nie wkroczyły w fazę eksploatacji. Reżim uregulowany w rezolucji był reżimem eksploracyjnym, nie eksploatacyjnym, miał więc charakter tymczasowy, niejako łączący operacje głębokomorskie podjęte wcześniej przez państwa rozwinięte i konsorcja międzynarodowe z konwencyjnym porządkiem prawnym działalności w Obszarze.

Kolejny etap operacji górniczych w Obszarze – eksploracja i eksploatacja – miał zatem nastąpić dopiero z chwilą wejścia w życie Konwencji. Rezolucja *expressis verbis* stwierdzała, że zarejestrowany pionierski inwestor powinien wystąpić o zatwierdzenie planu pracy w zakresie eksploracji i eksploatacji w przeciągu 6 miesięcy po dniu wejścia w życie Konwencji¹⁰⁷. Należy zauważyć, że postanowienie to nie tylko upoważniało zarejestrowanego pionierskiego inwestora do złożenia takiego wniosku, ale i zobowiązywało go do zachowania wskazanego 6-miesięcznego terminu; termin ten zresztą został wydłużony do 36 miesięcy przez Porozumienie nowojorskie (przy czym Porozumienie zawęziło zakres przedmiotowy planu pracy wyłącznie do fazy eksploracji)¹⁰⁸.

Rejestracja planów pracy przedłożonych przez zarejestrowanych pionierskich inwestorów nastąpiła już po wejściu w życie Porozumienia nowojorskiego, które zasadniczo zmodyfikowało reżim prawny Konwencji, czyniąc je akceptowalnym dla państw rozwiniętych.

Porozumienie nowojorskie regulowało też sytuację prawną zarejestrowanych pionierskich inwestorów po wejściu w życie Konwencji. Zgodnie z Porozumieniem, w okresie pomiędzy wejściem w życie Konwencji a datą zatwierdzenia

¹⁰⁶ Art. 8 ust. 1 lit. Porozumienia.

¹⁰⁷ Ust. 8 lit. a zd. pierwsze rezolucji.

¹⁰⁸ Rozdział 1. „Koszty w odniesieniu do państw oraz postanowienia instytucjonalne” aneksu do Porozumienia, ust. 6 lit a (i).

pierwszego planu pracy w zakresie eksploatacji Organizacja powinna zająć się m.in. wszystkimi poniższymi sprawami:

- rozpatrywaniem wniosków o zatwierdzenie planów pracy w zakresie eksploatacji i monitorowaniem przestrzegania tych planów pracy¹⁰⁹;
- wdrożeniem decyzji Komisji Przygotowawczej dotyczących zarejestrowanych pionierskich inwestorów¹¹⁰;
- przyjęciem zasad, przepisów i procedur niezbędnych do prowadzenia działalności w Obszarze (tzw. Kodeksów wydobywczych)¹¹¹.

Jak wyżej wspomniano, termin złożenia przez zarejestrowanego pionierskiego inwestora wniosku o zatwierdzenie planu pracy został przez Porozumienie wydłużony z 6 do 36 miesięcy od dnia wejścia w życie Konwencji¹¹². Porozumienie ponadto przesądziło, że wniosek ten miał obejmować plan pracy wyłącznie w fazie eksploracji (a już nie w fazie eksploatacji, jak to przewidywała rezolucja), oraz sprecyzowało, że taki plan pracy zatwierdza się na 15 lat¹¹³ (podczas, gdy pierwotnie Konwencja w sposób ogólny wskazywała, że faza eksploracji powinna trwać wystarczająco długo, by umożliwić gruntowne zbadanie danego obszaru, zaprojektowanie i budowę urządzeń wydobywczych oraz małych i średnich instalacji przetwórczych – *small and medium-size processing plants* – do celów testowania systemów górniczych i przetwórczych)¹¹⁴.

Zgodnie z Porozumieniem plan pracy powinien mieć formę umowy (*contract*) i składać się z dokumentów, sprawozdań i innych danych przekazanych Komisji Przygotowawczej, zarówno przed, jak i po rejestracji w charakterze pionierskiego inwestora¹¹⁵. Do planu pracy zarejestrowany pionierski inwestor powinien dołączyć:

- wydane przez Komisję Przygotowawczą zaświadczenie o przestrzeganiu wymogów rezolucji, zawierające raport o wykonaniu zobowiązań wynikających z posiadania statusu zarejestrowanego pionierskiego inwestora (określonych w odpowiednich porozumieniach)¹¹⁶;
- ocenę potencjalnych skutków dla środowiska naturalnego (*environmental impact assessment – EIA*), opis programu badań oceanograficznych oraz badań ekologicznych¹¹⁷.

¹⁰⁹ *Ibidem*, ust. 5 lit. a i c.

¹¹⁰ *Ibidem*, ust. 5 lit. b.

¹¹¹ *Ibidem*, ust. 5 lit. f.

¹¹² *Ibidem*, ust. 5 lit. f.

¹¹³ *Ibidem*, ust. 9 zd. pierwsze.

¹¹⁴ Art. 17 ust. 2 lit. b (ii) aneksu III Konwencji.

¹¹⁵ Rozdział 1 „Koszty w odniesieniu do państw oraz postanowienia instytucjonalne” aneksu do Porozumienia, ust. 6 lit. a (ii).

¹¹⁶ *Ibidem*, ust. 6 lit. a (ii).

¹¹⁷ *Ibidem*, ust. 7.

Porozumienie stwierdzało *expressis verbis*, że plan pracy spełniający te wymogi był uznany za zatwierdzony¹¹⁸.

Dnia 19.08.1997 r. wszystkich siedmiu zarejestrowanych pionierskich inwestorów złożyło wnioski o zatwierdzenie planów pracy w zakresie eksploracji. Do każdego z tych wniosków dołączono wydane przez Komisję Przygotowawczą zaświadczenie o stanie wypełnienia zobowiązań zarejestrowanego pionierskiego inwestora wynikających z rezolucji (oraz z szeregu wspomnianych wcześniej porozumień zawartych przez Komisję Przygotowawczą z poszczególnymi pionierskimi inwestorami). Wnioski te zostały złożone Organizacji, która w tym czasie funkcjonowała już dwa lata, rozpoczynając swą działalność od pierwszego posiedzenia Zgromadzenia w dniu 18.08.2005 r. W tym samym dniu dobiegła kresu misja Komisji Przygotowawczej.

W dniu 27.08.1997 r. Rada Organizacji zatwierdziła przedłożone przez wszystkich siedmiu pionierskich inwestorów plany pracy w zakresie eksploracji konkretności polimetalicznych w Obszarze.

14. PIONIERSCY INWESTORZY DZISIAJ

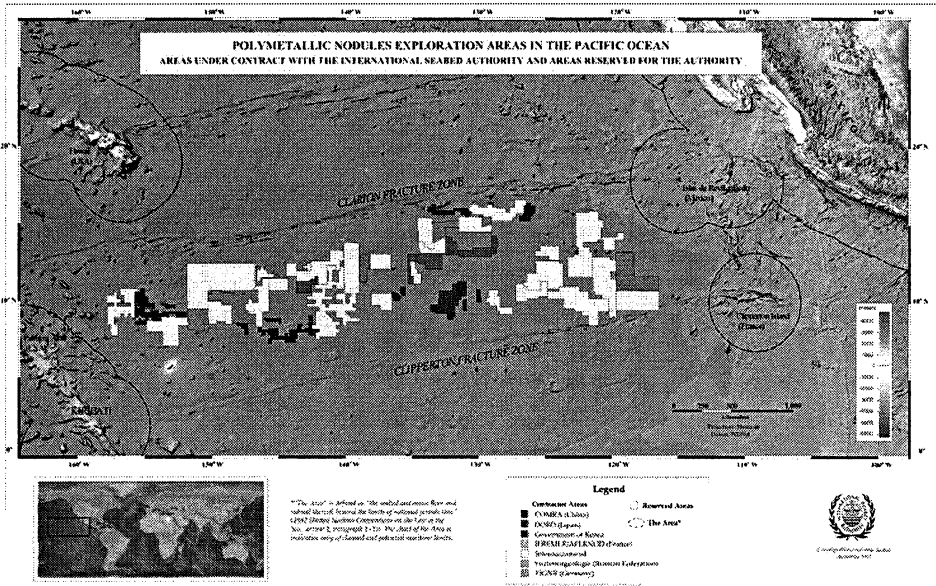
Ponieważ w owym czasie Organizacja nie wydała jeszcze zasad, przepisów i procedur (Kodeksu wydobywczego) regulujących eksplorację w Obszarze, podpisanie planów pracy w wymaganej przez Porozumienie formie kontraktu musiało zostać odroczone do czasu uchwalenia przez Organizację Kodeksu wydobywczego. Kodeks wydobywczy, regulujący poszukiwania i eksplorację konkretności polimetalicznych w Obszarze, został przyjęty przez Zgromadzenie Organizacji dopiero 13.07.2000 r. Od tej chwili stało się możliwe zawieranie przez zarejestrowanych pionierskich inwestorów kontraktów w zakresie eksploracji przydzielonych działek podmorskich. Jako pierwsze zostały podpisane kontrakty z Rosją (Yuzhmorgeologiya) i z IOM – 21.03.2001 r. w siedzibie Organizacji w Kingston na Jamajce¹¹⁹. Z momentem zawarcia kontraktu zarejestrowany pionierski inwestor stał się kontrahentem (*contractor*).

Do dzisiaj grono kontrahentów prowadzących działalność w Obszarze (na razie tylko w fazie eksploracji) jest tożsame z historyczną grupą zarejestrowanych pionierskich inwestorów, z tą różnicą, że grono to powiększyło się w 2006 roku¹²⁰ o Niemcy (*Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe* – BGR).

¹¹⁸ *Ibidem*.

¹¹⁹ Zob. dokument ISBA/7/C/4 dostępny na stronie Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego: www.isa.org.jm.

¹²⁰ Kontrakt został podpisany w 19.07.2006 r. w Berlinie, zob. www.bgr.bund.de.



Rys. 1. Obszary przydzielone kontrahentom i obszary zarezerwowane w rejonie Clarion-Clipperton na Oceanie Spokojnym

Źródło: www.isa.org.jm

THE CONCEPT OF THE PIONEER INVESTOR IN TERMS OF THE CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA (Summary)

This article may provoke interest in Poland's activity in connection with the potential extraction of natural wealth from the sea bed. The international concern Interoceanmetal Joint Organization (IOM) was set up in Szczecin in 1987. Poland has been a member from the very beginning of IOM. To this day Poland is involved in conducting exploration of a specific sector. The sector is in the area of Clarion-Clipperton in the Pacific, and it has a surface area of 52,300 km².

Registration as a pioneer investor made research, rather than exploitation, possible (1991). The exploration of the submarine area allocated to Poland became possible in 2000.